

KOOL TÄNA JA HOMME

13. Sport au sisse

Paide laste ja noorte spordikool pakub tegevust umbes 1000—1200 õpilasele. Spordikool finantseerib jõudumööda algklasside sporditunde, ettevalmistusrühmi linnas ja maal, õppetreeningurühmi, s.t. edasijõudnuid.

Õppetreeningurühmadest väljavalangenud või sinna mitte vastuvõetud võivad kuni 18aastaseks saamiseni harjutada ettevalmistusrühmades.

Õpetajate palka tõsteti, kuid treenerite palk jäeti samaks. Kõrgharidusega treenerile makstakse 24 tunni korral nädalas 100 rbl. kuus. Majanduslikult tasuvam on olla õpetaja kui treener.

Momendil ei suuda spordikool kõiki soovijaid algklassides vastu võtta, aga juba keskastme lõpus on treeningurühmad hõredad, keskkooliklassides on veel üksikud treenijad. Suure väljalangevuse põhjusi võib otsida treenerites, spordibaasides, suure koormuses, koolist puudumises. Mina pean tegelikuks põhjuseks nivelleerunud suhtumist. Suhtumist tegevusse, töösse üldse. Elu ei ole pidu, tuleb vaeva näha, ületada raskusi. Spordikooli üks pluss selles seisabki, et õppida raskustest üle saama. Tuleb lapsel mõni tõrge ja kohe lähtakse käega. Vanemad ei vaevu sageli uurima, milles on asi. Ometi on nendegl allkiri kooli astumise avalduse all. Vanemad peaksid julgustama, aitama kõhklejaid, mitte lubama kergetelisel loobumist. Vanemad ei saa tihti peale aru (minu isiklik kogemus vestlustest) kohustus- tust treeneri, kaaslaste ja spordikooli vastu. Et inimene saaks tegemistes järjekindlaks, tuleb teda kasvatada, aruvalt suunata. Väljalangevuse ärahoidmine on üks tõsisemaid ülesandeid, mida spordikool peaks koos lastevanematega lahendama. Muidu muutub töö lihtsalt mõttetuks.

Erialade valik pole spordikoolis küll suur, kuid ettevalmistus- osakonna läbides on meie lapsed astunud TSIKi ka siduserjalale.

Palju on viimasel ajal räägitud korvpallist, kuid meil pole

praegu ühtegi põhi-kohtaga treenerit. Omal ajal suunati kolmel aastal rajooni selle ala spetsia-

list, kuid kõik kolm vahetasid kohe ametit. Ja korvpallitreenerist oleme ikka ilma. Mitmel aastal pole me saanud ega saa ka praegu spetsialisti tellida, sest pole anda korterit. Lähemal ajal võiksime saada praegustele aladele täienduseks või uue ala sisseviimiseks neli treenerit. Muugavusteta korterisse kehakultuuri spetsialist ei tule, on olemas valikuvõimalusi.

Spordikooli baasides pole midagi muutunud, kasutatakse ja jäädaksegi kasutama üüribaase. Selle eest tuleb maksta meie jaoks tohutuid summasid. Vooljal on valmimas lasketiir, mis võimaldab vähemalt sel alal ideaalilähedast õppetööd. Lahendamist vajab laste viimine sinna. Oma sisebaaside puudumine nõuab pingsamat tööd suvel.

Kurb on, et praeguseid võimalusi ei osata hoida ega hinnata. Juba peab parandama mõni aasta tagasi valmistatud. Kuigi spordikool pole rikas, oleme püüdnud vajaliku neile hankida.

Suurem osa peab spordikooli osa rajooni noortesporti juhtimisel. Praegu ei ole seda tunda. Spordiuuringu «Noorus» kaotamisega oleme lasknud lati madalale, käib omaette nokitsemine. Mõni kool on saanud üsna hea äraelamise, keegi neid tagant ei torgi. Mõte on luua vähemalt meie rajoonis kõiki koolinoori (üldharidus-, kutsekeskkoolid, tehnikumid) ühendav spordiühing, millele tuleb nimi veel leida (kunagi olid «Järvapojad», siis «Noorus»). Ühing peab taas tähtsustama kehalise kasvatus- tunni, klassi- ja koolivälise tegevuse ning juhtkonna osa selle korraldamises. Püüame luua ühte võistlussüsteemi, kindla kalenderplaani. Tahan kõikides tegemistes eestvedajana näha spordikooli. Koolispori edendamiseks on moodustatud neli töögruppi, kes püüavad anda lahendusi. Edaspidi sellest lähemalt.

Kehalise kasvatus- tunde peab andma nädalaks vajaliku kehalise koormuse. Meedikute hinnangute kohaselt on meie lapsed, eriti need, tulevased emad nõrgukesed ja haiged. Hariduskoon-

dis, sporditöötajad, meedikud, kõik peame järjekindlalt selgitama õpilastele ja õpetajatele ning lastevanematele, et kehalisest aktiivsusest sõltub meie rahva tervis. Passiivne vastuseis spordile on üsna igapäevane. Ometi peaksid just õpetajad ja lastevanemad näitama üles teadlikkust. Kui palju on koolidesse ja haridusosakonda helistatud ja kaevatud, miks aetakse lapsi jooksmata ja veel pikka maad, küsitakse, mis õigus meil selleks on jne. Tuleb aru saada, et lapse eemalhoidmine kehalisest koormusest on karuteene tema tervisele.

Palju on kirjutud kehalise kasvatus- normatiive. Normatiiv, mis 50—60ndatel aastatel oli õpilastele teadmata, tähtsustus 70ndatel, muutudes kehalise kasvatus- põhiliseks hindamiskriteeriumiks. Normatiivis nähti stiimulit, mis ergutab õpilast tunnis pingutama ja kodus harjutama. Normatiiv koos hindega on oma osa minetamas. Paljudele õpilastele, ka headele hinnetele õp- bijaile, ei ole kehalise kasvatus- tuse hinne stiimul, lepitakse kolmega. Laialt levinud arvamus, et normatiive pidevalt tõstetakse, ei pea paika. Seda on õppeprogrammid tooduga lihtne tõestada. Aastatega on enamikul aladel normatiivid läinud kergemaks, isegi väga kergeks. Nelja- viiekümneaastased mäletavad kehalise kasvatus- tunde kui üht oodatamat. Hinne oli enamikul viis, pall nõrgem käis juba au pihta. Normatiive täideti nagu muuseas, meile olid nad kerged. Näiteks rippes käte kõverdamine: tavaline oli 12—15 korda. Ei mäleta, et selleks oleks eriti harjutatud. Nüüd suudavad armeeteenistusse minevad noored tavaliselt vaid 3—7 korda rippes käsi kõverdada.

Normatiivid ei ole kasvanud, kuid kiiresti, katastroofiliselt kiiresti väheneb laste füüsiline võimekus. See, mida laps suutis kolmkümmend aastat tagasi harjutamata, osutub praegu paljudele ka regulaarse harjutamise järel üle jõu käivaks.

Seepärast ärgem süüdistagem normatiive, ranget kehalise kasvatus- õpetajat. Harjutama peab. Meie esivanemad oli füüsiline töö tuguvaks teinud, meil pole õigust paarikümne aastaga sellele kõigele selga keerata.

Koolid on saanud uue kehalise kasvatus- programmi. See on jätnud õpetajale tüki vabamad käed tundide planeerimisel, läbiviimisel. Muudetud on ka hin- (Järg 4. lk.)

13. Sport au sisse

(Algus 2. lk.)

damiskriteeriume. Õpetaja võib normatiivid koostada ise, arvestades õpilase kehalisi eeldusi. Normatiiv, olenevalt klassist, on hindamise pingereas taandunud 3—4 kohale. Tähtsustunud on suhtumine, osavõtt tundidest, tulemuste kasv. Normiga raskustes olnu võib saada tunnistusele nüüd hindeks «väga hea». Saabunud on see, mida oodati. Kuna tunnist kõrvalehoidjatele ja viilijatele võib õpetaja panna «kahe», on nüüd rahuldamatute leeris andekad, kes varem käisid ainult nn. normitäitmise tunnis.

Kehalises kasvatuses on tähtsaim pidev harjutamine ja selle harjutamise parim näitaja on südametegevuse kiirenemine ja higistamine.

Mida ette võtta? Paljudes asjades kiikame välismaa poole, kui hea ja tore seal on. Võtkem siis ka spordis eeskuju. Tervis maksab raha, see on muutnud suhtumist. Seal soosivad lastevanemad sporti (spordikoolid on tasulised), koolides ja kõrgkoolides on spordilembestele soodustused õppemaksus, töökollektiivid ja firmad maksavad tervetele ja spordiga tegelejatele preemiat. Tugev tervis on igäühe isiklik vastutus järeltuleva põlvkonna ees. Kõigepealt peaksime jõudma «mina», siis «meie» suhtumiseni. Selleks on vaja, nagu eespool ütlesin, muuta suhtumist sporti. Õpetaja ei tohi ühegi teo ega mõttega näidata negatiivset hoiakut sporti, kehakultuuri, vaid hoopis vastupidist. Lastevanemad! Kasvatage oma lapses õiged väärtushinnangud tervisesse. Tundkem koos vastutust selle eest, et ligi 50 protsenti lastest on mingil määral haiged, et iga viies neiu ei ole võimeline sünnitama.

Võimaluste piires oleme alustanud eksperimendiga. Paide 1. keskkoolis rakendatakse uusi programme, samas ja 3. keskkoo-

lis on nädala tunniplaanis kolmas kehalise kasvatusetund. Keskkooliklassides on üks tund tunniplaanis, kaks aga tunniplaanis välised. Õhtuti on lapsed liidetud huvialade järgi, ühes grupis X—XII klassi õpilased. Õhtuti hinnatakse kohalkäimist, tegutsemislusti. Kehalises kasvatuses peab eluõiguse saama pikk rahulik kestusjooks, suusatamine. Sellega tuleb alustada noorematest klassidest, lisades rahulikult kilometraaži, on see ju parim, mida tund saab anda. Lastele tuleb tagasi anda ka mäng, oskuslikult põimides sinna vahele füüsilisi pingutusi. See on vastutustundetu õpetaja, kes on tunnis vaid lastele palli kätteandja, kohtunik. On tavaline, et mängus osalevad aktiivsed, nõrgemad vaatavad pealt, kelle rakendamisest oleneb nende areng.

Koolis tuleb tööle panna sektioonid, ideaalne on jooksmine, suusatamine, orienteerumise üldvariant ÜKT lisamisega. Hirm ja vastumeelsus välistunni ees tuleb tasapisi maandada. Koolide spordipäevad peavad jääma, need kasvatavad kooli ühtekuuluvustunnet, annavad lisaks füüsilisele koormusele ka emotsionaalse rahulduse. Selliseid päevi võiks olla 2—3 aastas, otsustajaks kool. Muud üritused tuleks plaanida pärast tunde.

Milliseid üritusi korraldada piirkonnas, milliseid rajoonis, otsustame koostöös koolidega. Arvan, et rajooni tasandil tuleb võistluste arvu suurendada, luues valikuvõimaluse, kohustuslikud nad ei ole. Planeerida tuleb need koolivälisele ajale. Tahame taas-tada kunagised «Pioneerimängud» meile sobivas variandis, samuti «Noortemängud». Need mõlemad on sportlikud kompleksvõistlused. Ühistöös peaks selguma parim variant. Kõik koostöölülid peavad andma oma parima.

ANDRES TAIMLA,
hariduskoondise juhataja